

RUDAR

Glasi slovenskih rudarjev

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Čemu nam je treba parlamenta?

Ena najvažnejših zahtev avstrijske socialne demokracije je bila že od nekdaj zahteva po splošni in enaki volilni pravici. Kajti splošna in enaka volilna pravica je tisti činitelj, ki stre pravice posedujočih razredov, odločevati v politiki, ki tudi širšim množicam odpre pot do sodelovanja pri postavitvi. Socialna demokracija je vedno cenila parlamentarizem, da si ga ni precejevala; zavedala se je in se zaveda, da se edino s parlamentom ne da doseči vse zahteve proletarijata.

Za splošno enako volilno pravico se je moral delavski razred v Avstriji dolga leta trdo in vztrajno boriti. Čem hujši pa je bil boj, tem bolj so cenili delavci to zahtevo. In ko se je končno dosegla zmaga, so bili mnogi delavci mnenja, da se mora v kratkem času veliko izboljšati položaj delavskega razreda. Prvi parlament splošne in enake volilne pravice pa je te velike nade le skromno izpolnil, kar je povzročilo, da je delavstvo postalo nezaupno do parlamentarizma, češ, saj se nič ne doseže. Nekateri mislijo, da bi bilo treba v parlamentu odločneje in bolj siloma nastopati, drugi pa so se politike sploh naveličali, češ, saj nimamo nobenih uspehov. Preje so parlament mnogo precenjevali zdaj ga mnogi podcenjujejo. Oboje je slabo, oboje slabi moč proletarijata. Zato je prav sedaj ob novih volitvah na mestu, da se vprašamo, čemu rabimo parlament in zakaj parlament ne izpolni vsega, kar delavski razred potrebuje.

Mnogoštevilne so zahteve, ki jih stavi proletarijat na državo. Noben razred ne rabi toliko pomoči od države kakor delavski razred, ki je izročen zatiranju in izsesavanju kapitalistov. Socialna demokracija pa je zastopnica delavcev, zato so vložili socialnodemokratski poslanci celo vrsto predlogov, ki so v delavsko korist. S temi predlogi se morajo pečati vse nasprotne stranke, vlada, časopisje. Iskati morajo dokazov, ki bi ovrgli nujnost in opravičenost socialnodemokra-

tičnih predlogov. Ob tej priliki pa delavec najlažje spozna, kdo mu je prijatelj in kdo mu je sovražnik. Nikjer se meščanske stranke ne pokažejo tako razločno, čigave koristi zastopajo, kakor v parlamentu. Kadar so volitve, tedaj imajo meščanske stranke vedno polna usta prijaznih besed za delavce, obetajo jim vse mogoče; kadar pa pridejo v parlamentu na vrsto predlogi, ki so delavstvu v korist, tedaj pa složno glasujejo proti tem predlogom. Na ta način se jasno spozna, da so edinole socialnodemokratski poslanci pravi prijatelji in neustrašeni, neumorni zagovorniki delavskih pravic, meščanske stranke pa zagrizene nasprotnice delavstva in goreče braniteljice kapitalizma. Tako prebujajo parlament delavce k razredni zavesti in že s tega stališča je parlamentarizem velike koristi za delavstvo.

Toda parlament rabimo še za druge stvari. Seveda socialna demokracija je v parlamentu manjšina. Mi socialni demokratje smo imeli v prejšnjem parlamentu 87 poslancev — toda tem je stalo nasproti 429 poslancev meščanskih strank. Na pet meščanskih poslancev je prišel eden naš. In ker odločuje v parlamentu večina glasov, zato je usoda socialnodemokratskih predlogov odvisna od meščanskih poslancev. Ako jih meščanski poslanci odklonijo, tedaj so pravzaprav krivi tisti, ki so jih poslali v parlament. Sicer jih pogosto odklonijo, toda vedno se jih le ne upajo, ker se boje svojih volilcev. Zato morajo pogosto glasovati — čeprav z nevoljo — za najnujnejše zahteve delavskega razreda. Na ta način se le nekaj doseže za delavski razred.

Seveda dosežemo le drobtinico tega, kar zahtevamo. Toda kdo je tega kriv? Parlament kot tak? Parlamentarizem tega ni kriv, pač pa je temu kriva večina parlamenta. Današnja večina parlamenta tvorijo zastopniki malomeščanstva in agrarcev. Ti bodo seveda glasovali proti delavskim zahtevam; drugače bo šele tedaj, kadar se bo kapitalizem tako mogočno razvil, da bo vsa družba razdeljena v dva razreda: na eni

strani ogromna množica izkoriščancev, na drugi strani pa peščica izkoriščevalcev. Tedaj bodo v parlamentu sami zastopniki izkoriščancev, ki bodo naravno zastopali samo korist zatiranih. Mnogo pa je tudi delavcev, ki se še niso zavedli svojega razrednega položaja, kar gotovo slabi delo socialnodemokratskih poslancev v parlamentu. Šele tedaj pa se bo delavski razred z uspehom boril za svoje zahteve, kadar se bodo vsi proletarci zavedli svoje razrednosti — za to pa ravno skrbi parlamentarizem!

In ali je naša navada, da takoj obupamo, ako prvi hip ne dosežemo vsega? Skusili smo že, da boj delavskega razreda ni vedno ovenčan s sijajnimi zmagami. Saj vemo, da smo v našem strokovnem gibanju marsikdaj doživeli tudi kake poraze. Ali bi ne smatrali tistega za nespametnega človeka, ki bi po kakem neuspešnem gospodarskem boju vrgel puško v koruzo ter dejal, da so strokovne organizacije brez pomena? V zadnjem času so se tudi podjetniki organizirali, združili so se v močne zveze. Samoposebi umevno je tedaj, da strokovne organizacije ne morejo več s tako silo napadati podjetnikov, zlasti za to ne, ker še davno niso vsi delavci organizirani. Toda že dejstvo samo, da organizacija obstoja, ovira podjetnike, da se ne upajo in tudi ne morejo izvršiti razne nakane proti delavstvu. In od časa do časa organizacija ob ugodnih prilikah pribori delavcem lepih uspehov.

Prav tako je tudi s parlamentarnim bojem. Vrednost parlamentarizma se ne sme soditi samo po zunanjih uspehih, ampak tudi po tem, koliko skrivnih nakan delavskih sovražnikov zastopniki delavstva lahko odbijejo.

Nespametno je očitiranje, da parlamentarizem ni nič izboljšal usode delavstva, češ, da je vključ temu vse dražje, da kapitalizem še vedno izkorišča in tako dalje. Nespametno je to očitiranje zategadelj, ker si tisti niso na jasnem, zakaj so pravzaprav socialisti. Socialisti biti se pravi, delati za odstranjenje privatne lastnine in privatnega izdelovanja, ker je v teh dveh činiteljih glavni vir ljudske bede. Dokler se ne posploši lastnina

LISTEK.

Ali je socialna demokracija res breznarodna?

Piše Vekoslav Mrak.

Ethin Kristan pravi v svoji brošuri: „Narodno vprašanje in Slovenci“ — mimogrede omenjeno, bi to brošurico zlasti našim rodoljubnim frazerjem v pazno čitanje priporočali! — da če se na Slovenskem kakega političnega nasprotnika ne more drugače ubiti, se mu toliko časa narodnost ob glavo meče, dokler ne pogine. Skoraj bi rekel, da je to postala specifično slovenska narodna navada, ali bolje razvada.

Sicer tudi med drugimi kulturnejšimi narodi ne manjka sličnih cvetk politične agitacije, — saj vemo, da v tem pogledu n. pr. nemški in češki socialni demokratje niso nič na boljšem nego mi — ali nikjer se ta način političnega boja ni tako bujno razpasel kakor pri nas na Slovenskem. Pri nas letijo razne psovke in titulature kakor „izdajalci“, „efijalti“ itd. kar vse vprek in če bi bile take in slične politične puščice tako strupene kakor so neumne, potem bi že davno morda najboljši slovenski možje kot politični mrlič, ali v najboljšem slučaju vsaj kot

politični pohabljeni pokrivali bojne poljane tužne naše domovine. In če bi, recimo, kak tujec brez mržnje in brez sovraštva prišel med krotki naš narod ter bi si dovolil ta šport, da bi samo en teden dni zasledoval glavni glasili slovenskih meščanskih strank, ali se ne bi moral prepričati, da je naša domovina navaden brlog najgrših izdajalcev, efijaltov, lopovov itd.? . . . Kajti kdo pa na Slovenskem že ni bil najmanj desetkrat „izdajalec“? Ako meščanskim strankam v njih strastnem medsebojnem boju zmanjka stvarnih argumentov, potem se zgrabi kratkomalo polno pest „narodnih izdajstev“ ter se jih zalučni nasprotniku v obraz. In očitvidno je ta njih bojni arzenal neizčrpljiv . . . Narodnost, ki bi pač nam morala biti zvezda vodnica naših kulturnih stremeljenj, so na Slovenskem degradirali do umazane agitacijske fraze.

In vsi so si v tem enaki, veliki in mali, od prvega slovenskega veljaka tja do zadnjega omejenega rodoljuba na deželi . . . To je žalostno, ali še bolj žalostno je, da ta plitvi, pa tudi nizkotni način političnega boja na Slovenskem sploh še kaj zaleže, najbolj žalostno pa je, da takozvano napredno slovensko meščanstvo nima več niti moči niti volje, da bi se dvignilo na višji nivo političnega in kulturnega delovanja. Ali se smemo vzpričo tega čuditi, da za-

vzemlje klerikalizem, ki razpolaga s čilejšimi in inteligentnejšimi močmi, postojanko za postojanko? . . . Pa to samo mimogrede.

Pa če cvete „narodno izdajstvo, brezdovinstvo“ celo na „zelenem lesu“, pri naših nacionalističnih meščanskih strankah, ki sicer narodnost in domovino pri vsaki primerni in neprimerni priliki na jeziku nosijo, kaj moremo potem vendar pričakovati od „suhlega lesa“, od mednarodne socialne demokracije, ki po svojih načelih odkrito obsoja in pobija nacionalni šovinizem. In res je najhujši očitek, ki se nam socialnim demokratom dan na dan luča v obraz, očitek breznarodnosti, narodne indiferentnosti, če ne celo nemškutarije. In če se katerakoli meščanskih strank nahaja v najhujši zadregi, potem je tako gotovo kakor amen v očenašu, da si bo skušala pomagati z najtežjim kalibrom, z „brezdovinstvom“ socialnih demokratov.

Socialisti se niti ne zavedamo, zakaj vse smo časih dobri našim meščanskim strankam. Seveda so vsa ta očitiranja čisto navadna hinavščina, ki ji je samo namen, da prikrije razredne interese, razredno nasprotstvo meščanskih strank. Kajti kadarkoli nosijo meščanske stranke te ali one narodnosti v boju proti socialnim demokratom „narodnost in domovino“ na jeziku, smo si lahko gotovi, da imajo kake skrite namene proti

in vse izdelovanje, je nemogoče trajno odpraviti bedo. Da pa bi meščanski parlament izvršil to, kar je predvsem naloga proletarijata, tega pač noben pameten človek ne more pričakovati.

Kaj hočemo poudariti? Parlamentarizem se ne sme precenjevati in tudi ne podcenjevati. Oboje je nevarno. Kajti ako se hočemo s kakim orožjem uspešno boriti, moramo vedeti, koliko je tisto orožje vredno, koliko s tistim orožjem lahko dosežemo. To velja tudi za orožje delavstva.

Zato je nezmislno, ako se kdo sploh nič več ne briga za parlament, ker se mu zde politične pridobitve delavstva potom parlamenta premajhne. Ravno takrat, ko je boj delavstva najtežji, ko se združujejo proti preletarijatu najraznovrstnejši sovražniki, ravno takrat se mora vsak razrednozavedni delavec jasno zavedati, kam spada: v tabor socialne demokracije!

Posledice brezbriznosti.

Najhujši sovražnik delavstva je nevednost, kajti iz nevednosti se rodi brezbriznost.

Organizacija koristi posameznemu članu in skupnosti. Prav tako škoduje tudi brezbriznost posamezniku in tudi skupnosti. Brezbriznost je vedno vodila do bede in pomanjkanja, združene vrste vsega delavstva pa so privedle delavstvo do lepих uspehov. Pogosto se je že zgodilo, da so delavci radi brezbriznosti padli v najhujšo bedo, da so bili na milost in nemilost izročeni zatiranju kapitalizma.

Združeno podjetništvo izrablja slehrno slabost delavstva. Zmanjševanje plač, podaljšanje delovnega časa, brezobzirno ravnanje z delavci in sploh vse brezobzirno izkoriščanje: vse to so posledice brezbriznosti delavcev.

Edinost delavcev je edino uspešno sredstvo, je edino varstvo proti izkoriščanju. Kjer pa ni nobene dobre delavske organizacije, tam tudi ni edinosti.

Neorganizirani delavci še nikdar niso bili edini, nasprotno, živijo pogosto v razporu in zavisti. Vsak tak delavec si izkuša na drug način izboljšati svoj življenski položaj. Eden si izkuša pridobiti naklonjenost podjetnikovo oziroma naklonjenost njegovega uradnika, v resnici pa se mu ravno s tem stremljenjem izroča na milost in nemilost. Podjetnik smatra samo tako dolgo delavca za pridnega, dokler je z vsem zadovoljen. Kakor hitro pa se prične delavec upirati proti izkoriščanju, tedaj ga prične podjetnik pisano gledati in ga bo gotovo odpustil, ako stoji tisti delavec sam in ni organiziran v močni organizaciji. Ako pa je neorganiziran delavec z dela, tedaj šele živo čuti posledice svoje brezbriznosti. Kajti medtem ko dobiva organiziran delavec v takem slučaju podporo od organizacije in je tako rešen vsaj najhujše bede, stoji neorganiziran delavec brez pomoči in je navezan le sam nase. Bridka beda ga čaka, ako v kratkem ne dobi dela.

— delavstvu. In če se te stranke časih z vso silo borijo proti socialni demokraciji, potem treba imeti pred očmi, da se proti njej ne borijo zaradi tega, ker jim je premalo „narodna“, temveč edino in samo zategadelj, ker je socialna demokracija edina stranka, ki brez ozira na desno in levo zastopa delavske koristi, interese delavnega ljudstva. Zato pa tudi noben človek na tista smešna očitavanja „brezdomovinstva“ nič ne da, ampak k večjemu obžaluje in pomiluje meščanske žurnaliste in agitatorje, da se preko takih malenkostnih „argumentov“ sploh ne morejo povzpeti do višjega načina bojevanja proti načelom socializma. Ali vendar se celo med delavstvom samim še zmirom najdejo lahkovrneži, ki v svoji naivnosti nasedejo sličnim meščanskim limanicam. Zato se pa z ozirom na predstoječo državnozbornsko volilno kampanjo, med katero se bodo gotovo zlasti na meji naši nasprotniki ravno s tem orožjem borili proti nam, zdi nam potrebno, da jasno in razločno razložimo stališče mednarodne socialne demokracije do narodnega vprašanja, da pojasnimo razmerje narodnosti in mednarodnosti ter s tem že vnaprej izpodbijemo vsa nasprotniška obrekovanja.

Socialni demokratje zastopamo idejo mednarodne solidarnosti ali vzajemnosti. Mi pra-

Vsak neorganiziran delavec naj si vzame te besede k srcu! Proč z brezbriznostjo, vsi v organizacijo!

Disciplina in demokracija v strokovnem gibanju.

I.

V zadnjem času se je precej razmotrivalo o razmerju med voditelji in maso. Ta snov je jako važna, zlasti v sedanjem času, ko so se strokovna društva precej razvila in je strokovno gibanje zavzelo že precej velike oblike. Vsako veliko gibanje pa potrebuje enotnosti in discipline, kajti le na ta način se pride do uspehov. Dostikrat pa se pojavlja disciplina v obliki, ki se zdi navidezno nasprotna demokraciji, tistemu prvemu činitelju, ki brez njega sploh ne more obstajati nobeno zdravo ljudsko gibanje. To dejstvo navideznega nasprotstva med disciplino in demokracijo v našem strokovnem gibanju zlasti z veliko slastjo uporabljajo naši nasprotniki, da bi na ta način oškodovali strokovno gibanje. Zategadelj je res zelo potrebno, da se porazgovorimo o tem predmetu.

Organizirana masa se čuti za en razred, ki je nezaupen do vseh drugih razredov in do vseh oseb, ki stoje izven njegovega razreda. Ljudske mase čutijo celo nazaupnost do ljudi, ki stoje samo navidezno in zunanje izven njegovega razreda, notranje pa so z njimi eden in isti razred. To so voditelji teh mas. To nezaupanje je naravno v veliko škodo strokovnemu gibanju, kajti iz tega nazaupanja se rodi zavist, češ, voditelji vlečejo „mastne“ plače, se rede od naših žuljev in tako dalje. Da naši ljubi nasprotniki taka očitavanja s slastjo pograbijo ter jih v svoji zlobnosti še povečajo, to so znana dejstva, ki jih je izkusil gotovo vsak strokovni voditelj.

Taki in podobni napadi, ki voditeljem strokovnega gibanja njih itak ne lahko delo še bolj zagrenjujejo, prihajajo večinoma iz tistih krogov delavstva, ki so še močno prepojeni z meščanskim duhom in ki ne spoznajo, koliko nevarnosti zahteva delo strokovnega voditelja.

Toda nesporazumljenja med voditelji in maso so časih še važnejšega pomena, kadar namreč gre za bojne načrte proti kapitalizmu. Dandanes lahko rečemo, da je doba majhnih krajevnih stavk minila. Kajti podjetniki so vsi organizirani, nobeden izmed njih ne more in ne sme delati na svojo pest. Ako bi prišlo dandanes pri kakem podjetniku do stavke, tedaj bi se iz tiste krajevne stavke porodila velika splošna stavka, ker bi vsi podjetniki nastopili za svojega tovariša. Naravno je, da se raditega ne more več odločevati na posamnih krajevnih shodih, ali se bo stavkalo ali ne, ampak mora biti odločitev pripuščena osrednjemu vodstvu, ki ima tudi več upogleda v ves položaj. Nadalje je tudi potrebno, da glavno vodstvo skriva svoje načrte, kajti nespametno bi bilo, javnosti in s tem tudi sovražnikom izdajati

vimo, da so delavci vseh dežel in vseh narodov bratje med seboj, da ima vse delavno ljudstvo samo enega sovražnika in ta sovražnik je izkoriščevalni zistem mednarodnega kapitalizma; delavec delavcu nikoli ni sovražnik, najsi potem pripada tej ali oni narodnosti. Človek bi si mislil, da je to nekaj tako samo po sebi razumljivega in enostavnega, da bi to morala pojmovati tudi najbolj zakrknjena buča. Ali vendar je ravno ideja mednarodnega bratstva tisti namen, nad katerim se spodtikajo meščanske stranke vseh narodov. In kaj je naravnije, da se nad to našo idejo pohujšuje tudi slovenski rodoljub, ki se vam trikrat prekriža, če samo čuje o mednarodnosti ali internacionalizmu; zakaj kaj takega njega belomodro-rdeči želodec očitvidno ne prenaša. Seveda je tega večkrat kriva nevednost kakor pa zlobnost.

Poglejmo si stvarno in objektivno razmerje narodnosti in mednarodnosti. Prvič mednarodnosti ali kakor navadno pravimo internacionalizma nikakor ne smemo zamenjavati z breznarodnostjo (anacionalizem); ali pa celo s protinacionalizmom (antinacionalizem). Že davno je tudi v socialni demokraciji premagan tisti negativni internacionalizem, ali bolje kosmopolizem, ki narodnostne individualnosti (posebnosti) sploh upošteval ni, ko je odklanjal sploh vsako uvaževanje narodnostnega problema. Naš internacionalizem je pozitiven, to se pravi, da narodnosti nikakor ne izključuje, ampak jo le izpopolnjuje; njegova tendenca se izraža v zahtevi po jezikovni federaciji in narodnostni avtonomiji, to se pravi, da je načelo našega internacionalizma jezikovna ravnopravnost in narodnostno-politična samouprava. Bistvo internacionalizma, kakor ga razumeva in zastopa socialna demokracija je ne samo enakost in enakopravnost individuov (posameznikov), marveč tudi enakost in enakopravnost narodov. — Socialno-demokratska stranka je mednarodna — pravi naš program — in kot taka obsoja vse pravice tako rojstva kakor spola, tako plemena kakor naroda. — Sicer pa je namen socializma, človeštvo organizirati, ne pa atomizirati. Celice človeštva pa niso posamezni individui, marveč narodi. Uničiti narodnostne individualnosti, reklo bi se uničiti doberšen del človeške kulture in civilizacije. Socialna demokracija bi se z vsemi močmi proti temu borila, ker hoče, da se narodnostne individualnosti razvijejo do največje višine. Tako nekako se izraža sodrug Pernerstorfer v „Sozialistische Monatshefte“.

vse skrivne vojne načrte. Treba je samo preudariti, kako skrbno zakrivajo podjetniki svoje načrte; nikdar se ne zve kaj bistvenega o njih. Ti dve dejstvi: vodstvo gospodarskih bojev v rokah posameznikov in pa skrivanje bojnih načrtov — ti dve dejstvi močno zbujejata v masi neopravičeno nezaupnost do voditeljev in do demokracije strokovnega gibanja. Toda premisliti je treba, da ob velikih gospodarskih bojih vodstvo mora biti enotno in da se morajo bojni načrti skrivati, ker le na ta način se doseže uspeh. Kajti vsa demokracija nič ne pomaga, ako ni discipline, ki je prvi pogoj za vsak uspeh.

II.

Ako hoče delavski razred uspešno stremiti po gospodarskem izboljšanju svojega položaja, tedaj mu je predvsem treba dvoje: pravega umevanja in spoznavanja gospodarskega razvoja in pa trdne neuklonljive discipline. Da je pravo umevanje in spoznavanje velike važnosti za uspeh strokovnega gibanja, o tem nam vedno jasnejše priča današnji razvoj kapitalizma. Kapitalizem se je dandanes tako močno razvil in zavzema vedno novejša forme svojega razvoja, da je nastala za delavstvo cela vrsta važnih vprašanj, ki se tičejo strokovnih bojev. Gospodarski boji bodo od dne do dne obsežnejši in resnejši; ako jih hočemo z uspehom bojevati, nam je treba gospodarsko izvežbanih ljudi, ki poznajo gospodarski razvoj kapitalizma in ki se zavedajo, zakaj so boji tako težki in zahtevajo toliko žrtev.

S tem pa smo dospeli do pravega jedra o tem vprašanju. Dandanes mase še nimajo tistega vpogleda v gospodarsko življenje in ga torej tudi ne morejo zažostno spoznavati in razumevati. Pravo razumevanje teh zapletnih gospodarskih pojavov v današnjem imajo strokovni voditelji. Zato sledi iz tega neovržna resnica, da se bodo dandanes veliki gospodarski boji samo tedaj uspešno bojevali, ako se pripusti njih vodstvo izkušenim ljudem, ki poznajo gospodarski razvoj in organizacije kapitalizma in to so ravno voditelji strokovnega gibanja.

Toda tu čujemo preplašena vprašanja: „In demokracija?“ In seveda, ako bi bila demokracija to, da se prepuste mase same sebi! Čemu pa potem razširjamo izobraževalno delo med maso? Mase potrebujejo dandanes enotnega vodstva, ki stvar razume in ki ve, česa je potrebno, da se doseže cilj.

Kakor bi bila škodljiva absolutistična vlada mase nad voditelji, tako bi bila tudi škodljiva absolutistična vlada voditeljev nad maso. Masa naj si izbere voditelje in uaj pozorno zaseduje, kako delajo, kake načrte sklepajo itd. Voditeljem pa mora biti prepuščeno vodstvo velikih gospodarskih bojev. Na ta način se ohrani v organizaciji demokracija in disciplina.

(Dalje.)

Kako zastopa dr. Benkovič ljudske koristi!

Leta 1910 je prinesel „Rudar“ v 17. številki tale dopis:

„Kako zagovarja dr. Benkovič rudarja.“
Dne 24. septembra se je vršila pravda proti bratovski skladnici v Trbovljah, pred razsodiščem bratovskih skladnic pri okrožnem sodišču v Celju. Gospod dr. Benkovič, državni in deželni poslanec, je zastopal nekega pohabljenega rudarja iz Hrastnika, ki so sodniki odšli k posvetovanju v posvetovalnico, pa se je poklonil gospodu ravnatelju Seitelu iz Hrastnika z besedami: „Ich weiß, daß der Kläger nichts bekommt, ich habe ihm nur deshalb die Klage gemacht, damit ich ihn meinerseits befriedigt habe (jaz vem, da tožnik ničesar ne dobi, jaz sem naredil tožbo le zato, da sem ga zadovoljil od svoje strani). Gospod poslanec, da ste demagog, smo že zdavnaj vedeli, ali da se poslužujete demagogije pri takih revnih pohabljenih rudarjih, pa vendar nismo pričakovali. Delati pohabljenim rudarjem tožbe, da jim rastejo stroški, zahrbtno pa se posmehovati, tega je zmožen le samo tak zastopnik, kakršen je gospod poslanec dr. Benkovič.“

Na ta značilni dopis se ni oglasil dr. Benkovič do danes niti z besedico ne, kar potrjuje neovržno resnico tega dogodka. Tako postopa dr. Benkovič s trpini! Delavci, kmetje, obrtniki! Vi vsi, ki zdihujete radi neznosne draginje, radi silnih davkov in slabih plač! Pogledajte, tako usmiljenje ima do vas dr. Benkovič, ki zopet lazi krog vas, da bi ga volili za poslanca! Vi pa bodete vedeli, kaj vam je storiti, vaše geslo mora biti: **Nobenega glasu takemu človeku, ki nima nobenega čuta za ljudsko bedo, nobenega glasu dr. Benkoviču!**

Strokovni pregled.

s Centralistično gibanje v angleških strokovnih društvih. Leta 1899. se je ustanovila v Veliki Britaniji Splošna strokovna zveza (General Federation of Trade Unions); odtedaj se je vedno osredotočilo (centraliziralo) precej razcepljeno angleško strokovno gibanje. Zveza si je predvsem postavila za nalogo, da združi strokovna društva po strokah, ker se da le na ta način uspešno boriti proti vedno notnejše se združujočemu kapitalu. Tako je sklenil zadnji angleški strokovni kongres z vsemi močmi delati za združenje razcepljenega strokovnega gibanja. Nekaj uspehov se je že doseglo, združili so se lončarji, zlatarji in srebrarji v osrednjo zvezo. Osrednja zveza lončarjev obstoji iz štirih prejšnjih zvez, osrednja zveza zlatarjev in srebrarjev pa iz štirinajst starejših organizacij. V kratkem času se bodo združili tudi livarji, ki so doslej bili združeni v šestih različnih organizacijah; skupna zveza bo imela 34.900 članov. Pa tudi v celi vrsti drugih strok se pečajo s pripravami, da ustvarijo enotno, osrednjo zvezo. Tako gre misel osrednjega združevanja povsod do zmage, kar je tudi naravno, kajti le v nji je rešitev delavstva.

s Iz mednarodne rudarske federacije. Mednarodni odbor rudarske federacije se je v petek, dne 14. aprila v Aachen u sestal. Zastopane so bile Belgija, Nemčija, Angleška, Francija, Holandska in Avstrija. Seja je trajala od 10. ure dopoldan do 6. ure zvečer. Delegati iz Nemčije so poročali o izidu meznega gibanja na Westfalskem: povodom tega gibanja se je mednarodni odbor že prej enkrat sestal. Angleški delegati pa so poročali o stavki v Walesu, ki traja že mnogo tednov in o kateri smo v „Rudarju“ že enkrat poročali. Poročila so se po daljši debati vzela na znanje. Nato se je določil dnevni red za prihodnji mednarodni kongres rudarjev. Kdaj naj se ta kongres vrši, o tem se je obširno razpravljalo. Prvotno bi se moral kongres obdržavati ob binkoštnih praznikih, in sicer v Londonu. Zastopnik avstrijske rudarske organizacije pa je predlagal, da se vrši kongres pozneje enkrat, ker bi zaradi volilnega boja avstrijskim sodrugom bilo nemogoče, da bi se ob binkoštnih praznikih kongresa udeležili. Naposled se je sklenilo, da se vrši kongres dne 24. julija in sledeče dni v Londonu.

Dopisi.

d Zagorje ob Savi. Prvi maj se je pri nas zelo praznovalo. Zjutraj zgodaj je bilo nebo sicer prevlečeno z oblaki, ko pa so se delavci razvrstili v izprevid in so pričeli korakati ob zvokih godbe, se je neprijetna oblačna zavesa raztrgala in posijalo je solnce. V blagodejni spomladanski sapi so veličastno povihtrvale rdeče in slovenska zastave, v pozdrav razrednozavednemu delavstvu, ki je obhajalo svoj veliki in velepomembni praznik.

V izprevidu je prva korakala novo ustanovljena mladinska organizacija, okroglo petdeset mladeničev, kar je dalo letošnjemu praznovanju prvega majnika še poseben sijaj. Saj je mladina tista, ki stavljamo vanjo največje nade, mladina je prvoborniteljica novih misli in načel, mladina ima v svojih mladih srcih pogum in zaupanje, ko klone starejšim sila — zato nas je tako razradostil pogled na čvrsto, razredno zavedno četo članov mladinske organizacije, ki jim kličemo: Naprej po poti, ki ste jo nastopili, po poti izobrazbe in razredne zavednosti! Izprevid se je vil iz Kisovca čez Loke, Toplice, Zagorje in nazaj k gostilni Govešek, kjer se je vršil javen ljudski shod. Na shodu je govoril sodrug Tokan iz Ljubljane, ki je obrazložil v navdušenih, živih besedah pomen prvega majnika za delavsko ljudstvo. Poudarjal je, da praznujemo letošnji prvi maj v znamenju hudih bojev, kajti pred pragom so nove volitve za državni zbor. Treba je, da delavci z vso silo posežejo v volino borbo in da vsi složno glasujejo dne 13. junija za delavskega, socialnodemokratskega kandidata. Prvi maj pa praznujemo tudi raditega, da pokažemo, kako potrebna je edinost delavskemu razredu. Zatorej naj se vsi rudarji, vsi delavci strokovno organizirajo in tudi politično, kajti le na ta način bodo zmagali. Govornik je tudi v živi luči pokazal delovanje meščanskih strank v državnem zboru, ki so vedno glasovali proti predlogom socialnodemokratskih poslancev, kadar so ti hoteli, da bi se storilo kaj v prid delavstva. Ko je govornik končal, je sledilo živahno odobravanje in ploskanje njegovim izvajanjem. Ker se nikdo več ni oglasil za besedo, je predsednik sodrug Repovš zaključil lepi shod z živijo klici na socialno demokracijo. Popoldne se je vršila ljudska veselica, kjer je igrala slavna rudniška godba. Zavedni rudarji in delavci so res lepo in dostojno proslavili svoj praznik!

d Trbovlje. Prvi maj se je pri nas jako veličastno praznovalo. Zjutraj ob devetih je bil na dvorišču Delavskega Doma velik ljudski shod, ki se ga je udeležilo gotovo okoli 2000 oseb. Dnevni red shodu je bil: Prvi maj in bodoče državnozbornske volitve. Predsedoval je sodrug Sitter. Prvi je govoril kandidat za naš okraj sodrug Čobal. Govoril je o pomenu prvega maja, ki nam živo kliče, da bomo le tedaj kaj dosegli, ako se vsi organiziramo. Nato pa je ožigosal delovanje dr. Benkoviča in njegovih klerikalnih tovarišev v drž. zboru, ki so pomagali delati strahovito draginjo, ki so zvesto glasovali proti predlogom socialnodemokratskih poslancev v korist delavstva, kmečkega in obrtnega stanu, nasprotno pa so mirnim srcem dovoljevali vladi strahovite izdatke za vojaške zahteve, da bi moral revež še hujše davke plačevati in zdihovati pod še hujšo draginjo. Delavstvo je z ogorčenjem obsodilo protiljudsko delovanje dr. Benkoviča in ena misel je vstala v vseh zborovalcih: dr. Benkovič ne sme biti več izvoljen! Za sodrugom Čobalom je govoril sodrug Pečnik iz Zidanega mosta, ki je pripovedal o brezprimerni demagogiji dr. Benkoviča. Ob zadnjih volitvah je vse mogoče obetal svojim volilcem, izpolnil pa ni nič. Kot posebno značilen zgled dr. Benkovičeve demagogije je povedal to zgodbo: Ob volitvah pred štirimi leti je obljubil baje dr. Benkovič nekemu kmetiču par volov, ako ga pride volit. Kmetič si je mislil, tak imeniten gospod vendar ne laže, pa mu je verjel in ga je šel volit. Nato pa je čakal na vole. Zvedel je, da se bo Benkovič mimo peljal po železnici. Šel je torej na postajo, se odkril, ponižno stisnil klobuček pod pazduho, se približal gospodu poslancu dr. Benkoviču ter ga spomnil obljube. Imenitni gospod dr. Benkovič pa ga je baje še tedaj farbal tako dolgo, dokler ni vlak odpihal ter odpeljal gospoda dr. Benkoviča z njegovo obljubo vred. Tak ljudski poslanec je dr. Benkovič! Zato mora biti naše geslo: Tak človek ne sme biti izvoljen za poslanca! Končno je govoril še sodrug Sitter, ki je pozivljaj navzoče, naj krepko agitirajo pri volitvah za edinega pravega zastopnika vseh zatiranih in izkoriščanih sodruga Melhiorja Čobala. Shod je trpel do pol-dvanajstih, nakar se je vršil obhod. Popoldne je bila veselica, ki je bila še bolj obiskana kakor zborovanje. Tako je trboveljsko delavstvo pokazalo, da se zaveda svoje razrednosti in da umeva pomen letošnjega prvega maja, ki nas vodi do hudih volilnih bojev!

d Laži dr. Benkoviča. Zadnjič je imel dr. Benkovič v Laškem trgu zborovanje kmetov, ki pa so ga precej hudo prijemali. Pošteni gospod dr. Benkovič pa je zavrnil vso krivdo radi slabih časov, ki jih trpe dandanes kmetje; na socialne demokrate, češ, da so ti okužili avstrijsko živino na ta način, da so izsilili uvoz argentinskega mesa. Gospod dr. Benkovič! Ali se nič ne sramujete svojih nesramnih laži? Ali mislite, da vam je dovoljena sleherna lopovščina? In ali mislite, da je res naš kmet tako nezbrljan, da bo verjel vsaki laži, ki jo potode vaši neresnicoljubni možgani? Mi vam garantiramo, da dobite za vse svoje laži proti socialni demokraciji pošteno plačilo, če preje ne, pa dne 13. junija, ko vas bo ljudstvo samo sodilo in tudi obsodilo!

d V Hrastniku leži imenik v konsumnem društvu. Delavci! Volilci! Vsakdo naj gre sam pogledat, ali je v imeniku vpisan ali ne! Kajti po 13. maju bo že pozno! Kdor torej do 13. maja ni vpisan v volilnem imeniku in tudi ne reklamira do tega dne, ne bo mogel iti voliti! Delavci! Vsakdo naj gre pogledat, ali je v volilnem imeniku!

d Hrastnik. (Prvi maj.) Kakor vsako leto, tako smo hrastniški delavci prvi maj tudi letos primerno proslavili. Ravnatelj Leiler si je sicer dovolil to nesramost, da je polovico rudarjev tiral na delo, da bi s tem zmanjšal našo slavnost, vendar se mu ta nakana ni posrečila. Vsak moderno misleč človek se je danes povzpел že tako daleč, da če že ne simpatizira z delavskim gibanjem pa vsaj rešpektira to gibanje in da tudi ne dela nobenih ovir, ko delavstvo slavi svoj praznik, prvi maj. Nemško „svobodomiseln“ Leiler mora biti seveda med tistimi obskurnimi reakcionarci, ki delavskega gibanja več preprečiti ne morejo, ki storijo pa vendar vse, da mečejo delavcem vsaj polena pod noge. No, tok časa bo tudi „svobodomislece“ Leilerjevega kalibra še boljših manir naučil! Delavstvo pa naj iz tega slučaja zopet spozna staro resnico, da bo od strani takih ljudi uvaževano in upoštevano samo takrat, kadar si bo znalo to uvaževanje in upoštevanje izsiliti z — močno strokovno organizacijo! No, kakor rečeno, je hrastniško delavstvo vkljub Leilerju svoj praznik dostojno proslavilo. Že zgodaj zjutraj se je zbralo več sto rudarjev in steklarjev in so korakali v vzornem sprevedu z godbo na čelu proti kolodvoru. Potem se je vršil v gostilni g. Dernovška shod steklarjev, na katerem je govoril sodrug Mrak v nemškem jeziku o pomenu prvega majnika. Pred in po shodu je pel pevski zbor steklarjev par delavskih pesmi. Nato se je spreved pomikal nazaj proti vasi. Sredi pota so se steklarji poslovili od rudarjev ter se vrnili nazaj. Pri tej priliki je sodrug Malovrh v krepkih besedah pozival delavce na složnost in vztrajnost ter se zahvaljeval zlasti sodrugom steklarjem za njih vzorno sodelovanje. V tem trenutku se je zgodilo, da je šel mimo ravno hrastniški kaplan, hud klerikalen petelin. Moral je biti priča, ko je sodrug Malovrh pred zbranim delavstvom govoril ravno o škodljivosti klerikalizma in o potrebi, da se letos 13. junija da v osebi dr. Benkoviča klerikalizmu tak odgovor, kakršen zasluži. Med delavci so kakor iz enega grla zaorili ogorčeni medklici in kaplan je moral slišati na lastna ušesa, da letos za dr. Benkoviča pač ne bo posebne žetve. — Od tu so se podali rudarji z godbo naprej do gostilne g. Erzena, kjer so se razšli. Popoldan ob treh pa se je na vrtu gosp. Erzena vršil shod rudarjev. Na shodu je govoril kot prvi govornik naš državnozbornski kandidat sodrug Čobal, ki je v dolgem in lepo zasnovanem govoru orisal zločinsko politiko meščanskih strank, posebno pa slovenskih klerikalcev, med njimi dr. Benkoviča. Za njim je govoril sodrug Mrak o splošnem pomenu prvega majnika. „Letos“, je rekel govornik, „ne slavimo prvega maja samo kot delavci, slavimo ga tudi kot Slovenci v znamenju najhujšega odpora proti klerikalizmu, ki hoče naš narod tirati za tuje želje v meshico, medtem, ko smo ravno Slovenci potrebni mirnega gospodarskega in kulturnega razvoja, da si na ta način priborimo boljšo bodočnost.“ H. koncu je govoril sodrug Malovrh, ki je fito ocmiziral takozvane „liberalne“ delavce, ki so šli prvi majnik proslavljati na Drago k — maši. Pozivljajoč delavce, da 13. junija vsi kot en mož glasujejo za našega socialnodemokratskega kandidata Čobala, je sodrug Malovrh zaključil ta lepi shod. — Ali tudi po shodu so nas zvoki godbe še navduševali za našo sveto stvar, katere simbol je prvi maj.

Velenje. V nedeljo, dne 30. aprila ob 3. uri popoldne smo imeli v Pesjem javen shod, na katerem je sodrug Mrak iz Zagorja poročal o pomenu prvega majnika. Razložil je pomen tega mednarodnega delavskega praznika najprej v splošnem, potem s posebnim ozirom na sodobni politični položaj v državi. V ostrih besedah je govornik ožigosal postopanje vlade in meščanskih strank, ki ljudstvo pri volitvah samo zlorabljajo pa koristi in potrebe ljudstva, ker se jim ne gre za ljudstvo, ampak samo za milost od zgoraj. Taki so tudi naši slovenski klerikalci, ki z vsemi štirimi glasujejo za najblaznejše vojaške zahteve, medtem, ko so razmere slovenskega naroda take, da je kruto potreben kruha in izobrazbe; ne pa bark in kanonov; že sedaj nas pritiska od dne do dne večja draginja; ta draginja se bo pa v sled militaristične politike meščanskih strank še povečala, še slabši časi se nam obetajo. Zato praznujemo letošnji prvi maj v znamenju najhujšega protesta proti tej zločinski politiki, v znamenju boja proti draginji, proti militarizmu, proti vojnemu hujskanju; z letošnjim praznovanjem prvega maja manifestiramo tudi za mir med narodi. Prvega maja naj vas pa tudi vsa prejšnja zavest, da se bodo naše razmere zboljšale samo

takrat, kadar si bomo pomagali sami! Ne smemo zdihovati po pravici, to pravico si moramo ustvariti sami s tem, da okrepimo silo naših strokovnih in političnih organizacij. V samopomoči je naša rešitev! — Zbrani delavci so z velikim zanimanjem sledili nad eno uro trajajočemu govoru in videlo se jim je na obrazih, da jim je govornik govoril iz srca. Samo želeli bi bilo, da ne bi ostalo samo pri besedah in navdušenju, ampak da bi tudi velenjski delavci spoznali enkrat pomen svoje strokovne organizacije ter bi se ji vsi do zadnjega pridružili. Delavci živijo danes slabši kot sužnji v starem veku. In iz teh razmer jih more rešiti samo močna strokovna organizacija. Zato velenjski delavci! Vsi v strokovno organizacijo! — Govoril je še sodrug Jalesnik, ki je primerno ožigosal govornikovo klerikalcev proti naši podružnici „Unije“. Razkrinkal je brezobzirno vso hudobnost in zlobnost tistih klerikalnih obrekovalcev, ki se ne upajo pošteno na plan v odprt boj z nami, ki temveč samo izza plota mečejo blato svojih umazanih duš na poštene ljudi. — Obširnejše o teh klerikalnih nesramnostih poročamo na drugem mestu. — Pozivljajoč delavce k vztrajnemu in resnemu delu je sodrug Jalesnik zaključil ta lepo uspeli shod.

Pozor! Volilci v Trbovljah!

Reklamacijska (pritožbena) doba za predstoječe državnozborske volitve občine trboveljske je od dne 29. aprila razpisana in traja do dne 12. maja. V volilnem imeniku manjka celo vrsto volilcev! Kdor ni vpisan v volilnem imeniku, nima na dan 13. junija in pri eventualni ožji volitvi dne 20. junija volilno pravico ter izgubi svoj glas. Vsaki za delavskega kandidata izgubljeni glas pride v prid kandidatu, ki je nasproten delavstvu! Zategadelj je vsakemu delavcu dolžnost, da pride v rudarsko tajništvo k sodr. Sitterju, kjer je volilni imenik razgrnjen ter pogleda, če je vpisan ali ne. Sodrug Sitter oskrbi vsakemu, da se ga vpiše v volilni imenik. Delavci in volilci, brigajte se sedaj za svojo pravico.

Za volilni odbor

Ig. Sitter.

d Velenje. (Klerikalne nesramnosti.) 30. t. m. dopoldan je sklicala krščansko-socialna zveza za naše rudarje nekaj shodič, ki se ga je udeležilo prav pičlo številce rudarjev. Poročevalec na tem „shodu“ je bil tukajšnji strelovodja (Schußmeister) Alojz Zajc. Ker to revše ni moglo nič pametnega povedati, klerikalnih lumparij pa tudi ne sme naštevati, pa je začel na najnesramnejši način blatiti in obrekovati Unijo avstrijskih rudarjev, češ, da ta organizacija ni nič drugega nego navadna sleparska stranka, da člani slepari, samo da denar dobi, člani pa da ne dobe ničesar itd. Ko je navzoči sodrug Ropotar tem perfidnostim nekoliko ugovarjal, ga je Ivan Lipniker, ki so ga delavci bili izvolili za delegata sedanje rudarske zadruge, surovo zagrabil ter ga hotel vreči vun. Torej najprej obrekujejo, če pa kdo tem obrekovalcem ugovarja, pa pridejo s sirovo silo. Lepa banda ti klerikalci in eksemplarji alà Lipniker so jim prav vredni pajdaši! Tudi neki Jurij Germ se je začel repenčiti ter se lagal o sodrugu Valenčaku, da ga je nek delavec prosil, da naj bi mu spisal prošnjo na Unijo za bolniško podporo, Valenčak pa, da je za to zahteval tri krome. Človek res ne ve ali so ti ljudje bolj zlobni ali neumni! Saj je vendar znano, če zbolji član Unije, da mu ni treba nikamor pisati, ker dobi podporo kar pri svoji podružnici. Če že torej te kreature tako nesramno blatijo čast poštenega moža, potem naj vsaj ne bi klatili takih neumnosti! Sodrug Valenčak se je leta in leta bojeval za delavske koristi, revež je kakor vsak drug delavec, in danes je težko bolan, pa le še dela kakor mravlja za našo skupno organizacijo, potem se pa najde nesramna hijena v človeški podobi pa se upa s takimi izmišljenimi lažmi še v boleznih greniti itak že težko življenje tega idealnega moža. To je menda klerikalna ljubezen do bližnjega! Fej takim kreaturam! — Razširjala se je tudi laž, da je Unija poslala sodrugu Valenčaku 70 K za stavkujoče delavce, da jih je pa sodrug Valenčak sam porabil. Neki Al. Glušič je zopet klobasal, da ima sodrug Valenčak od Unije 70 K mesečne plače. — S takimi in sličnimi lažmi torej klerikalci rešujejo „krščanstvo“ v Velenju. Da jih ni sram! Ali res nimate več drugih sredstev za reševanje svoje falitne stranke kot pa nizkotno natolcevanje in obrekovanje? Potem je pa res žalostno. — Kar se tiče vseh

teh obrekovanj, se nočemo danes spuščati v podrobnosti. Ali to povemo tem obrekovalcem že danes na uho, da bomo poskrbeli, da se različnim Zajcem in njegovim kompanjonom malo pristrizejo njihovi predolgi jeziki! Če začenjajo s takimi nesramnostmi, je nam tudi prav. Pa bomo videli, koga bo nazadnje glava bolela. — Kar se tiče specialno Unije, so njeni računi čisti in vsakomur na upogled. Mi igramo z odprtimi kartami, ker se nimamo bati javne kontrole! Zato se mora samo kaka pokvarjena in izprijena duša tako daleč spozabiti, da nam v tem pogledu kaj očita. Sicer jim je pa sodrug Mrak na našem shodu dobro posvetil, ko je dejal, da imajo najmanj vzroka govoriti o sleparijah tisti, ki ljudstvu še nikoli niso predložili računov o različnih „ofrih“ in drugih takih „darovih“. Milijoni in milijoni se izprešajo leto za letom v obliki raznih „ofrov“ iz pobožnega ali revnega ljudstva. Ali ste pa že kdaj slišali, kam ta denar gre? Še nikoli, ker ves ta denar izgine v nenasitno farško bisago! In pristaši take stranke imajo potem še drzno čelo, da se spodikajo nad našimi računi, ki jim jih tu vsak dan lahko pokazemo! 40 milijonov so izdale evropske in ameriške strokovne organizacije samo v letu 1909. za podporo brezposelnikom. Kje pa so še drugi ogromni izdatki v obliki podpor? Ves kapital, s katerim razpolagajo naše strokovne organizacije, se uporablja za to, da se delavcem pripomore do boljših gmotnih razmer. Zato pa je zločin nad delavstvom samim, če kdo s hudobnim obrekovanjem skuša slabiti moč naše strokovne organizacije. In če zopet kdo pride med vas, delavci, in bi hotel zasejati prepir in sovraštvo med vaše vrste, potem vzemite moko kunjjo in poženite take izdajalce tja, kamor spadajo! — Na druge klobasarije, ki jih je klerikalni petelin Zajc čenčal na tem „shodiču“, se pač ne izplača odgovarjati, ker so preneumne. Obžalujemo samo klerikalno stranko, ki se poslužuje takih agitatorčkov, obžalujemo in pomilujemo pa zaeno tiste zapeljane delavce, ki se dajo s takimi čenčami pitati. — Sicer pa bomo te obrekovalce, kakor rečeno, še primerno za jezik prijeli...

d Fohnsdorf. (Delavec zabodel obratnega vodjo.) V ponedeljek, dne 24. aprila je neki delavec, po imenu Gerzely v obratni pisarni z nožem zabodel obratnega vodjo inž. Pichlerja v spodnji del telesa. Težko ranjenega inženirja so z bolniškim vozom prepeljali v rudniško bolnico. Vzrok tega napada nam je neznan. Ta dogodek iz srca obžalujemo in podobne stvari najodločneje obsojamo, vendar se ne moremo vzdržati nekkih opazk. Pretepanja so v zadnjem času v Fohnsdorfu takorekoč na dnevnem redu. Človek v tem kraju po noči že res ni več varen, da ga iz zasede napade kakšen pretepač. Pa to so razmere, ki jih je zakrivila Alpska družba sama predvsem inšpektor Baumgartner, ravnatelj Sterbar itd., ki s svojim ošabnim postopanjem podpihujejo najnižje strasti nevednih delavcev. Kar se tiče posebno inženirja Pichlerja, je storil ta mož vse, da si je nakopal jezo in sovraštvo delavcev. Ni ga uradnika v obratu, ki bi nastopal proti delavcem tako ošabno in tako sovražno kakor je to delal obratni vodja Pichler. Kolikokrat se je pripetilo, da je prišel ponoči pijan v obratne prostore in tam ljudi brez vzroka in brez povoda na najsurovejši način nadržal. Ako se je pa delavec proti takemu ravnanju v bran postavil, pa je bil gotovo kaznovan. Ob takšnih razmerah pač ni čuda, da posameznega delavca strast maščevalnosti tako daleč zapelje. Poudarjamo torej še enkrat: kakor ta žalostni dogodek iskreno obžalujemo ter ga obsojamo in kakor smo prepričani, da se noben organiziran in izobražen delavec ne bo nikdar tako daleč izpozabil, tako vendar obratno vodstvo svarimo, naj vendar ne tira do skrajnosti tega neznesnega in nevdzdržljivega sistema. Cel Fohnsdorf ta sistem proklinja, ker mu je v veliko škodo, delavstvo pa občuti te razmere kot sramoto in končno se bo moralo, upamo, tudi obratno vodstvo prepričati, da s takim sistemom ne bo daleč prišlo.

Razne stvari.

r 1300 delavcev izprtihi. V Danzingu na Nemškem se je med graditelji ladij pojavilo gibanje za boljše plačilne razmere. Gibanja se je udeležilo kakih 700 delavcev. Uprave ladjenic pa so delavcem sporočile, da hočejo obdržati v delu

samo one delavce, ki se bodo pismeno zavezali, da ne bodo podpirali stavkujočih in da bodo nadaljevali delo brez ozira na vodstvo stavke. Ali niti en delavec se ni našel, ki bi se uklonil tako sramotni zahtevi. In zato so podjetniki izključili 1300 delavcev.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro moške narejene obleke po najnovejši modi, ženskega blaga vsake vrste, slamnike za moške in otroke itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najbolje in najcenejše postreženi!

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo

špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica žitnih drož.

Maks Zalokar, Ljubljana.

27-2

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim gospodinjam

KOLINSKO CIKORIJ!

— iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. —

Izdajatelj in zalagatelj Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.